

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

LĒMUMS

PAR TIESVEDĪBAS IZBEIGŠANU

lietā Nr. 2021-10-03

Rīgā

2022. gada 18. februārī

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

pēc Aleksandras Jolkinas konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2022. gada 18. janvāra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 35.³ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 98. panta otrajam teikumam”.

Satversmes tiesa konstatēja:

1. Ministru kabinets 2020. gada 9. jūnijā izdeva noteikumus Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” (turpmāk – Noteikumi Nr. 360), kas stājās spēkā 2020. gada 10. jūnijā. Atbilstoši Noteikumu Nr. 360 1. punktam šie noteikumi nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus, kas veicami, lai ierobežotu Covid-19

infekcijas izplatību, tostarp attiecībā uz ceļošanu un pasažieru pārvadājumu organizēšanas kārtību.

Ar Ministru kabineta 2021. gada 7. janvāra noteikumiem Nr. 2 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” Noteikumi Nr. 360 papildināti ar 35.³ punktu, kurā noteiktas prasības, kas personai jāievēro, ceļojot uz Latvijas Republiku. Noteikumu Nr. 360 35.³ punkts ir vairākkārt grozīts, bet no 2021. gada 12. februāra tas bija spēkā šādā redakcijā:

„35.³ Persona var ceļot uz Latvijas Republiku, ievērojot šādas prasības:

35.³ 1. ja persona 72 stundas pirms iekāpšanas pārvadātāja transportlīdzeklī vai ieceļojot ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, pirms ieceļošanas Latvijā ir veikusi Covid-19 testu (infekcijas molekulāri bioloģisko testu ar polimerāzes ķēdes reakciju (PĶR)) un šī testa rezultāts ir negatīvs. Testa rezultātus uzrāda pārvadātājam pirms iekāpšanas transportlīdzeklī vai pēc pieprasījuma Valsts robežsardzei, Valsts policijai vai Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu un muitas policijai angļu, franču, vācu vai krievu valodā. Ja testa rezultātus pārvadātājam uzrāda pirms iekāpšanas transportlīdzeklī, tie var būt arī tās valsts valodā, no kuras ceļo uz Latvijas Republiku. Ja testa rezultātus Valsts robežsardzei, Valsts policijai vai Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu un muitas policijai uzrāda, iebraucot Latvijā no Igaunijas Republikas un Lietuvas Republikas, testa rezultātus var uzrādīt arī lietuviešu vai igauņu valodā;

35.³ 2. ja uzrāda citu medicīnisku dokumentu, kas apliecina, ka persona nav inficēta;

35.³ 3. persona, ieceļojot ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, apliecina šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minētā dokumenta esību, aizpildot apliecinājuma anketu informācijas sistēmas tīmekļvietnē (covidpass.lv) elektroniski un, ja nepieciešams, uzrāda šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu Valsts robežsardzei vai Valsts policijai;

35.³ 4. ja persona izmanto pārvadātāja transportlīdzekli, tā uzrāda pārvadātājam šo noteikumu 35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu. Starptautiskais pārvadātājs vizuāli pārliecinās, ka persona iesniegusi šo noteikumu

35.³ 1. vai 35.³ 2. apakšpunktā minēto dokumentu. Ja minēto dokumentu nevar uzrādīt, pārvadātājs atsaka personai iekāpšanu transportlīdzeklī.”

Ar Ministru kabineta 2021. gada 15. jūnija noteikumiem Nr. 369 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” Noteikumu Nr. 360 35.³ punkts svītrots un ir zaudējis spēku.

2. Pieteikuma iesniedzēja – Aleksandra Jolkina (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) – uzskata, ka Noteikumu Nr. 360 35.³ punkts redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 12. februāra līdz 2021. gada 15. jūnijam, (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 98. panta otrajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzēja ir Latvijas pilsoņe, kas kopš 2015. gada pastāvīgi dzīvojis Vācijā un regulāri apmeklējot Latviju. Kopš 2020. gada oktobra beigām viņa nepārtraukti atradusies Vācijā un plānojis apmeklēt Latviju 2021. gada janvāra otrajā pusē vai februārī. Tomēr ar apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējai liegts iebraukt Latvijā bez ārzemēs veikta Covid-19 testa (infekcijas molekulāri bioloģiskais tests ar polimerāzes ķēdes reakciju (PĶR); turpmāk arī – Covid-19 tests), kuru viņa nevarot veikt šāda testa lielo izmaksu dēļ. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai esot ierobežotas Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās tiesības atgriezties Latvijā.

Apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums neesot noteikts ar tādu tiesību normu, kas būtu uzskatāma par pietiekami skaidru. Ar apstrīdēto normu noteiktajam pamattiesību ierobežojumam gan esot leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība –, taču šis pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs.

Prasība pirms ieceļošanas Latvijā veikt Covid-19 testu neesot pamatota, jo galvenais Covid-19 infekciju izraisošā vīrusa izplatības avots esot vietējie iedzīvotāji. Turklāt ar apstrīdēto normu noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 98. panta otrajam teikumam, bet norāda, ka tā jau ir zaudējusi spēku un tādēļ tiesvedība izskatāmajā lietā būtu izbeidzama.

Apstrīdētā norma esot gana skaidra, tātad ar to noteiktais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu. Tam esot leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība. Līdz apstrīdētās normas pieņemšanai Noteikumi Nr. 360 paredzējuši starptautisko pasažieru pārvadājumu aizliegumu situācijās, kad pastāv nopietns sabiedrības veselības apdraudējums. Ierobežojumi pārvadājumiem uz dažādām valstīm tobrīd bijuši atkarīgi no Covid-19 saslimstības statistikas un varējuši mainīties katru nedēļu, liedzot prognozēt un plānot starptautisko pasažieru pārvadājumu norisi gan pārvadātājiem, gan pasažieriem. Apstrīdētā norma esot pieņemta, lai ierobežotu Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā un vienlaikus novērstu neprognozējamību starptautisko pasažieru pārvadājumu jomā. Turklāt saskaņā ar Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punktu Latvijas valstspiederīgajiem un Eiropas Savienības pastāvīgajiem iedzīvotājiem ar uzturēšanās atļauju Latvijā, kuriem Covid-19 testa rezultāts bija pozitīvs, ceļojot ar transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumu, iebraukšana Latvijas teritorijā neesot tikusi ierobežota.

Covid-19 pandēmijas apstākļos sabiedrības ieguvums no epidemioloģiskās drošības pasākumiem, tostarp no tā, ka ieceļotājiem uzlikts pienākums veikt Covid-19 testu un uzrādīt tā rezultātu vai citu medicīnisku dokumentu, kas apliecina, ka persona nav infektioza, esot lielāks nekā šo personu tiesību aizskārums. Tādējādi tiek nodrošināta iespēja kontrolēt Covid-19 infekcijas izplatību un aizsargātas citu cilvēku tiesības uz veselību un dzīvību.

4. Pieaicinātā persona – Saeima – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 98. panta otrajam teikumam.

Ar apstrīdēto normu esot ierobežotas Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās tiesības. Šis pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu, jo apstrīdētā norma formulēta pietiekami skaidri un izdota, ievērojot likumā noteiktu pilnvarojumu. Šim pamattiesību ierobežojumam esot leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība –, un šis ierobežojums atbilstot samērīguma principam. Eiropas

Savienībā apstrīdētajā normā paredzētā Covid-19 testa veikšana tiek uzskatīta par „zelta standartu”.

5. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – norāda, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 98. panta otrajam teikumam.

Apstrīdētā norma neatņemot Latvijas valstspiederīgajiem tiesības ieceļot Latvijā, tikai nosakot papildu prasības, kas jāizpilda, lai šāda ieceļošana faktiski būtu iespējama. Tādējādi prasību veikt Covid-19 testu varot vērtēt kontekstā ar tiesībām atgriezties savā valstī.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu, un tam esot leģitīms mērķis – sabiedrības drošības un citu personu tiesību aizsardzība. Proti, ierobežojums esot noteikts, lai novērstu Covid-19 infekcijas lielāku izplatību Latvijā. Ierobežojums esot vērsts uz minēto mērķu sasniegšanu, un tos nevarot sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Piemēram, testa veikšana lidostā pēc ierašanās Latvijā neesot vienlīdz efektīva salīdzinājumā ar savlaicīgu nodrošināšanos, testu veicot iepriekš.

Personai noteikts pienākums veikt testu pirms ieceļošanas Latvijā esot īpašs līdzeklis, kas izmantots, lai novērstu visā pasaulē aktuālas infekcijas izplatību. Tā neesot pastāvīga prasība, bet gan reakcija uz veselības drošības situāciju Latvijā un ārvalstīs. Šī prasība personai radot zināmus apgrūtinājumus, toties mazinot Covid-19 infekcijas izplatības risku un radot nozīmīgu ieguvumu sabiedrībai veselības aizsardzības ziņā. Ja kādā konkrētā situācijā testa veikšana radītu personai nesamērīgu slogu, persona varot lūgt attiecībā uz to izdarīt izņēmumu. Tādējādi ieguvums, ko no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma iegūst sabiedrība, esot lielāks nekā indivīdu tiesībām nodarītais kaitējums.

6. Pieaicinātā persona – Slimību profilakses un kontroles centrs – pauž viedokli, ka apstrīdētajā normā paredzētais Covid-19 testa veikšanas pienākums mazina Covid-19 izplatības risku.

Nosakot pienākumu veikt Covid-19 testu pirms ierašanās Latvijā, esot ierobežota inficētu personu ierašanās Latvijā, jo gadījumā, kad testa rezultāts ir

pozitīvs, personai jāievēro karantīnas pasākumi un izbraukšana no attiecīgās ārvalsts ir liegta. Šī prasība arī palīdzot novērst inficēšanās risku pasažieriem, kas varētu atrasties vienā transportlīdzeklī ar inficētu personu.

7. Pieaicinātā persona – Valsts robežsardze – norāda, ka apstrīdētajā normā noteikto prasību neizpilde varēja būt pamats atteikt ieceļošanu Latvijas Republikā.

Apstrīdētās normas spēkā esības laikā Valsts robežsardze veikusi apstrīdētajā normā noteikto dokumentu pārbaudi ieceļojošajām personām gan robežšķērsošanas vietās, tostarp arī lidostās un ostās esošajās robežšķērsošanas vietās, gan arī imigrācijas kontroles ietvaros uz sauszemes iekšējām robežām. Valsts robežsardze esot vērtējusi ieceļotāju individuālos apstākļus, tādēļ ne visos gadījumos apstrīdētajā normā paredzēto dokumentu neesība pati par sevi bijusi iemesls, lai personai atteiktu ieceļošanu Latvijā.

8. Pieaicinātā persona – Valsts policija – vērš uzmanību uz to, ka laikā no 2021. gada 15. janvāra līdz 2021. gada 15. jūnijam uzsākti 212 administratīvo pārkāpumu procesi par apstrīdētajā normā noteikto prasību neievērošanu. Ar epidemioloģisko drošību saistītos valstī pieņemtos lēmumus vajagot vērtēt kopsakarā ar daudziem faktoriem, tostarp epidemioloģiskās situācijas straujo pasliktināšanos, kā arī epidemioloģiskās drošības pasākumu efektivitāti.

9. Pieaicinātā persona – Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras vadītājs profesors Dr. med. Ģirts Briģis – uzskata, ka Noteikumos Nr. 360 ietvertās prasības un ierobežojumi bija atbilstoši vadošajām pasaules zinātnes atziņām un aktuālajai epidemioloģiskās drošības situācijai.

Viens no svarīgākajiem Covid-19 infekcijas ierobežošanas pasākumiem esot savlaicīga inficētās personas noskaidrošana un izolēšana, tādējādi nepieļaujot nekontrolētu slimības izplatību. Starptautiskā ceļošana esot saistīta ar īpašu Covid-19 infekcijas izplatības palielināšanās risku, jo tās laikā iespējama papildu

saskarsme ar citiem cilvēkiem. Turklāt saslimstības rādītāji dažādās valstīs esot atšķirīgi un dažās valstīs izplatoties arī SARS-Cov-2 vīrusa mutāciju varianti, kas, neatpazītiem infekcijas pārnēsātājiem ceļojot, rada papildu draudus, ka šie jaunie varianti varētu izplatīties globālā mērogā. Negatīvs Covid-19 testa rezultāts kā priekšnoteikums ieceļošanai Latvijā būtiski samazinot infekcijas pārneses un sabiedrības kopējās veselības apdraudējuma risku.

Labāko rezultātu infekcijas riska mazināšanas ziņā nodrošinot testa veikšana gan pirms izceļošanas no ārvalstīm, gan uzreiz pēc ierašanās Latvijā. Tomēr, mazinoties kopējai slimības izplatībai, papildu tests pēc ierašanās Latvijā neesot nepieciešams. Ja tests tiek veikts tikai pēc pirmās izdevības principa, nevis uz robežas vai arī ārvalstī tieši pirms ceļojuma, tad inficētā persona līdz pozitīvā testa rezultāta saņemšanai varot inficēt daudz veselo cilvēku.

10. Pieaicinātā persona – Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes asociētā profesore *Dr. iur. Solvita Olsena* – neuzskata, ka apstrīdētā norma būtu pretrunā ar Satversmes 98. panta otro teikumu.

Ņemot vērā datus par Covid-19 infekcijas izplatību un slimnīcu noslodzi, vajagot atzīt, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība, mazinot Covid-19 izplatību un aizsargājot sabiedrības veselību, – ir leģitīms. Esot būtiski ņemt vērā to, ka apstrīdētā norma tika pieņemta otrās ārkārtējās situācijas laikā, kad Latvijā Covid-19 izplatības rādītāji bija ļoti augsti un sabiedrības veselība bija nopietni apdraudēta.

Apstrīdētās normas izdošanas laikā ceļotājiem izvirzītā prasība uzrādīt negatīvu Covid-19 testa rezultātu bijusi zinātniski pamatota un nepieciešama. Šī prasība nodrošinājusi to, ka cilvēki, kuriem šā testa rezultāts bija pozitīvs un kuri tādēļ bija bīstami vīrusa izplatītāji, nenonāca sabiedriskajā transportā. Turklāt esot svarīgi nodrošināt vairāku epidemioloģiskās drošības pasākumu vienlaicīgu īstenošanu, piemēram, testēšanās pienākums esot efektīvs kopā ar pienākumu lietot mutes un deguna aizsegu.

11. Pieaicinātā persona – Kīles Altenholcas/Reinfeldas Lietišķo zinātņu universitātes profesors *Dr. iur. Kristofs Johans Ulrihs Šēve (Christoph Johann Ulrich Schewe)* – uzskata, ka apstrīdētā norma apgrūtina Eiropas Savienības pilsoņu ceļošanu uz Latviju un tādējādi var skart Līguma par Eiropas Savienības darbību 21. panta 1. punktā garantēto Eiropas Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvību.

Ar apstrīdēto normu noteiktais ierobežojums esot pamatots, jo tā mērķis esot sabiedrības veselības aizsardzība un tas atbilstot Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa direktīvā 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (turpmāk – Direktīva 2004/38/EK) pieļautajiem brīvas pārvietošanās ierobežojumu iemesliem. Proti, Covid-19 esot Pasaules Veselības organizācijas atzīta slimība ar epidemioloģisku potenciālu un tādēļ varot būt par pamatu tam, ka tiek noteikti brīvas pārvietošanās ierobežojumi Direktīvas 2004/38/EK izpratnē. Arī Eiropas Savienības Padome pienākumu veikt Covid-19 testu pirms ceļošanas uz citu valsti esot atzinusi par samērīgu.

Dalībvalstīm ārkārtas situācijās esot zināma rīcības brīvība. Turklāt sabiedrības veselības aizsardzība nepiederot pie tām jomām, kuras nodotas Eiropas Savienības kompetencē. Tādējādi dalībvalstis varot personai noteikt pienākumu veikt Covid-19 testu, un tām neesot pienākuma nodrošināt šādu testu veikšanu bez maksas.

12. Pieaicinātā persona – LL.M. Kristīne Gailīte – norāda, ka apstrīdētā norma pēc būtības skar brīvas pārvietošanās tiesības Eiropas Savienībā.

Lai persona varētu brīvi pārvietoties starp dalībvalstīm, pietiekot ar to, ka persona uzrāda derīgu pasi vai personas apliecību, kurā norādīta dalībvalsts pilsonība. Tāpat Eiropas Savienības pilsoņi drīkstot atsaukties uz brīvas pārvietošanās tiesībām, vēršoties pret dalībvalsti, kuras pilsoņi viņi ir, piemēram, gadījumos, kad viņi atrodas citas dalībvalsts teritorijā. Savukārt brīvas

pārvietošanās tiesības neesot efektīvas tad, ja dalībvalsts regulējums personu attur no brīvas pārvietošanās tiesību izmantošanas. Arī tādi priekšnoteikumi ieceļošanai Latvijā, kādi paredzēti apstrīdētajā normā – prasība uzrādīt negatīvu Covid-19 testa rezultātu, kā arī prasība personai pašai par šo testu samaksāt –, esot uzskatāmi par personas tiesību ierobežojumu.

Konkrētajā gadījumā valsts kā ierobežojuma attaisnošanas pamatu definējusi mērķi ierobežot Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā un minimizēt Covid-19 infekcijas ieviešanu Latvijā, kā arī mazināt ar starptautiskajiem pasažieru pārvadājumiem saistītos epidemioloģiskās drošības riskus. Šāds brīvas pārvietošanās tiesību ierobežojuma attaisnojums esot pieļaujams.

Prasība pirms ieceļošanas uzrādīt negatīvu Covid-19 testa rezultātu esot bieži un lielā daļā Eiropas Savienības dalībvalstu izmantots līdzeklis un pati par sevi pirmšķietami piemērota legītīmā mērķa sasniegšanai. Arī Eiropas Savienības Padome nolūkā koordinēt pasākumus dalībvalstu starpā esot norādījusi, ka dalībvalstis ar lielu epidemioloģiskās drošības risku saistītā situācijā drīkst piemērot šādu prasību ceļotājiem. Tomēr Latvijas valsts šādu prasību noteikusi vispārīgi – neatkarīgi no Covid-19 izplatības izceļošanas valstī vai apgabalā un personas izmantotā transporta veida. Tādējādi ar apstrīdēto normu noteiktā brīvas pārvietošanās ierobežojuma tvērums esot pārāk plašs. Turklāt valsts, pieņemot apstrīdēto normu, neesot izvērtējusi Covid-19 testu pieejamību un dārdzību izceļošanas valstī. Tāpat konkrētajā gadījumā pastāvēt arī personas tiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi.

Satversmes tiesa secināja:

13. Ministru kabinets, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu, lūdz izbeigt tiesvedību lietā, jo apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

13.1. Ja lietā ir izteikti argumenti, kas varētu būt pamats tiesvedības izbeigšanai, tie jāizvērtē visupirms (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-22-01 12. punktu*). Satversmes tiesas likuma

29. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai, ja apstrīdētā tiesību norma ir zaudējusi spēku. Minētā Satversmes tiesas likuma norma ir vērsta uz to, lai nodrošinātu Satversmes tiesas procesa ekonomiju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 18. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2015-15-01 5. punktu*).

Tomēr likums paredz iespēju izbeigt tiesvedību, bet ne pienākumu to darīt. Lietā apstrīdētās normas spēka zaudēšana pati par sevi ne vienmēr ir pamats tiesvedības izbeigšanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 29. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-68-01 8. punktu*). Tāpēc Satversmes tiesai ir jāvērtē, vai tomēr nav kādi apsvērumi, kas liecina par nepieciešamību turpināt tiesvedību lietā (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 6. punktu*).

Tādējādi, lai uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkta pamata lemtu par tiesvedības izbeigšanu, izskatāmajā lietā ir jānoskaidro: 1) vai apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku un 2) vai nepastāv apstākļi, kas prasa tiesvedību turpināt (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 3. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-20-01 5. punktu*).

13.2. Izskatāmā lieta ir ierosināta par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 98. panta otrajam teikumam. Jēdziens „apstrīdētā norma” Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē nav saprotams formāli, proti, vienīgi kā normatīvajā aktā ietverts teksts. Apstrīdētā norma ir noteikts tiesiskais regulējums, kuru pieteikuma iesniedzējs uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-21-01 9. punktu*).

Ja tiesību normas izdevējs pēc lietas ierosināšanas Satversmes tiesā ir grozījis apstrīdētajā normā ietverto regulējumu vai to pavisam izslēdzis no normatīvā akta, Satversmes tiesai jānoskaidro veikto izmaiņu apjoms, lai secinātu, vai tiesību normas saturs ir mainījies pēc būtības (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 11. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-33-01 7. punktu un 2018. gada 20. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-19-01 6. punktu*).

Atbilstoši apstrīdētajai normai persona varēja ieceļot Latvijā tad, ja tā 72 stundas pirms ieceļošanas veikusi Covid-19 testu vai uzrādījusi citu medicīnisku dokumentu, kas apliecina, ka tā nav infekcioza. Turklāt, ieceļojot ar starptautiskā pasažieru pārvadātāja transportlīdzekli, 72 stundas pirms iekāpšanas minētajā transportlīdzeklī veiktā Covid-19 testa rezultātam jābūt negatīvam.

Tomēr ar Ministru kabineta 2021. gada 15. jūnija noteikumiem Nr. 369 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” apstrīdētā norma svītrotā un ir zaudējusi spēku. Turklāt ar minētajiem grozījumiem Noteikumi Nr. 360 tika papildināti ar 38.³⁹ punktu, kurā noteikts, ka ieceļošana Latvijā ar starptautiskā pasažieru pārvadātāja transportlīdzekli iespējama ne vien tad, ja personai ir veikts Covid-19 tests, nosakot SARS-CoV-2 vīrusa RNS, vai SARS-CoV-2 antigēna tests un tā rezultāts ir negatīvs vai persona ir pārslimojusi Covid-19, bet arī tad, ja persona ir vakcinējusies pret Covid-19. Tātad likumdevējs ir papildinājis apstrīdētajā normā ietverto tiesisko regulējumu ar jaunu, alternatīvu tiesiskā sastāva pazīmi, kas attiecas uz situācijām, kad persona ir vakcinējusies pret Covid-19, un tādējādi saturiski atšķirīgi noregulējis ieceļošanu Latvijā Covid-19 pandēmijas apstākļos.

Līdz ar to izskatāmajā lietā apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

13.3. Izskatāmā lieta tika ierosināta, pamatojoties uz Pieteikuma iesniedzēja konstitucionālo sūdzību. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība visupirms ir līdzeklis, kas kalpo konkrētās konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 16. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 20.2. punktu*). Tas, ka apstrīdētā norma lietas izskatīšanas laikā tās spēkā neesības dēļ pieteikuma iesniedzējam vairs nerada nelabvēlīgas sekas, pats par sevi nav pietiekams pamats atzīt, ka viņa pamattiesību aizskārums nav konstatējams. Tādā gadījumā, ja kādā brīdī pagātnē pieteikuma iesniedzējs nonācis apstrīdētās normas tvērumā un apstrīdētā norma radījusi viņam nelabvēlīgas sekas, joprojām var pastāvēt nepieciešamība tiesvedību lietā turpināt. Katrā konkrētajā lietā ir individuāli jānoskaidro, vai pastāv kādi apsvērumi, kuru dēļ apstrīdētās normas satversmība būtu vērtējama, ņemot vērā apstākļus, kādi

bijuši pagātnē. Tas var būt nepieciešams, ja, piemēram, apstrīdētās normas satversmības vērtējums ir būtisks pieteikuma iesniedzēja tiesību aizsardzībai pēc konstitucionālās tiesvedības procesa noslēgšanās. Tādā gadījumā nebūtu pamata izbeigt tiesvedību un būtu vērtējami apstākļi, kādi pastāvēja konkrētajā pagātnes brīdī (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 20. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-19-01 5. punktu un 2021. gada 10. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2021-11-01 11.2.2. punktu*). Līdzīgi par nepieciešamību turpināt tiesvedību var liecināt apstrīdētās normas radīts būtisks sabiedrības vai atsevišķu personu interešu apdraudējums, attiecīgajā lietā izvērtējamā tiesību jautājuma konstitucionālā nozīme un tas, vai ar apstrīdētās normas spēka zaudēšanu šis jautājums ir atrisināts (*sal. sk. Satversmes tiesas 2012. gada 3. februāra sprieduma lietā Nr. 2011-11-01 9. punktu, 2012. gada 8. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-18-01 16.2. punktu un 2014. gada 3. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2013-11-01 10.2. punktu*).

Ņemot vērā izskatāmās lietas materiālus, tiesvedība Satversmes tiesā ir vienīgais veids, kā nodrošināt Pieteikuma iesniedzējai tiesisku aizsardzību saistībā ar Pieteikuma iesniedzējas iespējamo pamattiesību aizskārums. Turklāt izskatāmā lieta ir saistīta ar pilsonību – personas tiesisko saikni ar Latviju. Viena no šīs saiknes izpausmēm ir Latvijas pilsoņa tiesības atgriezties Latvijā, un tas ir būtisks konstitucionālo tiesību jautājums. Vēl jo vairāk – situācijā, kad Covid-19 pandēmija turpinājusies arī pēc tam, kad apstrīdētā norma jau zaudējusi spēku, jautājums par ierobežojumu noteikšanu pilsoņu ieceļošanai Latvijā joprojām turpina būt nozīmīgs.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā tiesiskā regulējuma izmaiņas pašas par sevi nav pietiekams pamats, lai izskatāmajā lietā izbeigtu tiesvedību saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu.

14. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 98. panta otrajam teikumam.

14.1. Satversmes 98. panta otrais teikums nosaka: „Ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā, un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā.”

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka personas tiesības brīvi atgriezties Latvijā ir saistāmas ar šīs personas tiesisko saikni ar Latviju. To personu loks, kurām ir šādas tiesības, aptver arī Latvijas pilsoņus (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 7. marta sprieduma lietā Nr. 2004-15-0106 18. un 19. punktu un 2011. gada 15. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-64-01 9.1. punktu*).

Latvijas pilsoņu kopums jeb tauta ir viens no Latvijas valsti konstituējošajiem elementiem starptautisko tiesību izpratnē un veido Latvijas valststiesisko identitāti (*sk. arī: Konstitucionālo tiesību komisija. Viedoklis par Latvijas valsts konstitucionālajiem pamatiem un neaizskaramo Satversmes kodolu. 2012. gada 17. septembris, 79. un 208. sadaļa*). Atbilstoši Pilsonības likuma 1.¹ panta pirmajai daļai Latvijas pilsonība ir personas noturīga tiesiska saikne ar Latvijas valsti. Saskaņā ar minētā panta otro daļu Latvijas pilsonības saturu veido pilsoņa un valsts savstarpēji saistīto tiesību un pienākumu kopums. Līdzīgi no Starptautiskās tiesas judikatūras un tiesību doktrīnas izriet, ka pilsonība ir tāda tiesiska, lojalitātē balstīta saikne starp personu un valsti, kas rada savstarpējas tiesības un pienākumus (*sk. Starptautiskās tiesas 1955. gada 6. aprīļa spriedumu lietā „Nottebohm” (Liechtenstein v. Guatemala)*; *sk. arī: Crawford J. Brownlie’s Principles of Public International Law. 9th edition. Oxford: Oxford University, 2019, p. 499; Kučs A. Latvijas pilsoņu kopuma atjaunošana. Grām.: Jundzis T. (zin. red.) Nepārtrauktības doktrīna Latvijas vēstures kontekstā. Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmijas Baltijas stratēģisko pētījumu centrs, 2017, 312.–315. lpp.*). Arī no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka starp valsti un tās pilsoni pastāv lojalitātes un solidaritātes attiecības (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2020. gada 25. jūnija sprieduma lietā „Ghoumid and Others v. France”, pieteikumi Nr. 52273/16 u. c., 45. punktu*).

Latvijas pilsoņu kopums ir politiska un juridiska kopība, kurā brīvprātīgi apvienojās latviešu tauta līdz ar tās etnogrāfiskajās robežās, kas tagad bija kļuvušas par Latvijas valsts robežām, dzīvojošajām mazākumtautībām (*sk.: Dišlers K. Tautu*

pašnoteikšanās principa tiesiskais saturs. Rīga: Latvijas Universitāte, 1932, 119.–120. lpp.). Tas ir piesaistīts Latvijas teritorijai, jo Latvijas pamatnormā atspoguļotās Latvijas pilsoņu jeb tautas pašnoteikšanās un gribas – dzīvot demokrātiskā tiesiskā valstī – īstenošana tiesiskos apstākļos ir iespējama tikai noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā. Tikai šajā – Latvijas – teritorijā Latvijas pilsoņi var dzīvot, pilnvērtīgi baudot Satversmē ietvertās tiesības. Tomēr Padomju Sociālistisko Republiku Savienības īstenotās okupācijas rezultātā Latvijas pilsoņu kopuma iespējas īstenot Latvijas pamatnormā atspoguļoto tautas gribu bija prettiesiski ierobežotas, citstarp tādēļ, ka vairākkārt daļa Latvijas pilsoņu tika deportēti (*sk. Latvijas Republikas Saeimas 1996. gada 22. augusta Deklarāciju par Latvijas okupāciju; sk. arī Satversmes tiesas 2007. gada 29. novembra sprieduma lietā Nr. 2007-10-0102 33.2. punktu*). Ar deportācijām bija paredzēts Latvijas iedzīvotājus izsūtīt uz mūžu, liedzot viņiem atgriezties iepriekšējā dzīvesvietā – Latvijā (*plašāk sk.: Spridzāns B. Par Latvijas melnāko dienu. Latvijas Vēstnesis, 21.04.1995., Nr. 62; Bleiere D. 1941. gada 14. jūnija deportācija Latvijā. Pieejams: www.enciklopedija.lv; Bleiere D. 1949. gada 25. marta deportācija Latvijā. Pieejams: www.enciklopedija.lv*). Turklāt Latvijas okupācijas laikā netika atzītas tiesības atstāt savu valsti un izceļošana bija iespējama tikai ar īpašu valsts atļauju. Šīs kārtības galvenais mērķis bija nepieļaut personu izceļošanu uz Rietumeiropas valstīm (*sk.: Nikuļceva I. 98. pants. Grām.: Balodis R. (zin. red.) Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis: Rīga, 2011, 291. lpp.*). Iepriekš izklāstīto vēsturisko apstākļu dēļ Latvijas pilsoņu piesaiste Latvijas teritorijai ir īpaši svarīga, tāpēc tā attiecībā uz tiesībām atgriezties Latvijā konstitucionālas nozīmes tiesību aktos tika ietverta jau drīz pēc valsts neatkarības atjaunošanas. Proti, 1991. gada 10. decembra likuma „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi” 10. panta otrajā daļā bija noteikts, ka pilsoņiem ir tiesības brīvi izbraukt no Latvijas un atgriezties tajā.

Mūsdienās tiesības brīvi atgriezties Latvijā tiek īstenotas citstarp tad, kad persona iepriekš ir izmantojusi tai Satversmes 98. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības izceļot no Latvijas. Gan tiesības brīvi izceļot no Latvijas, gan tiesības atgriezties Latvijā ir cieši saistītas ar Satversmes ievada pirmajā teikumā ietverto

konstitucionālo aksiomu: Latvija kā demokrātiska tiesiska valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību. Latvijas pilsonis, realizēdams savu pašnoteikšanos, pats var izvēlēties, vai uzturēties Latvijā vai izceļot no Latvijas uz ārvalstīm un, ja ir izceļojis, – vai un kad atgriezties Latvijā. Savas atrašanās vietas un dzīves vietas noteikšana ir personas brīvības un pašnoteikšanās izpausme. Tomēr ir jānošķir personas tiesības atgriezties Latvijā no personas vēlmes un iespējas šai nolūkā izmantot konkrētu transporta veidu un jāpatur prātā, ka nevienam nav subjektīvu tiesību uz, piemēram, avioreisu (*sk.: Līce K. Cilvēktiesības nav egocentrisms, valsts nav Laimes lācis. Jurista Vārds, 16.02.2021., Nr. 7, 24.–26. lpp.*). Savukārt Latvijas valstij ir pienākums savus pilsoņus aizsargāt arī tad, ja viņi ir ārpus Latvijas teritorijas. Šī aizsardzība izpaužas citstarp tādējādi, ka valsts nedrīkst radīt Latvijas pilsonim nepārvaramus šķēršļus, kas atgriešanos Latvijā padara neiespējamu. Proti, atgriešanās Latvijā ir brīva, ja to nekavē valsts radīti nepārvarami šķēršļi. Turklāt Latvijas pilsonis Latvijā var atgriezties dažādos veidos: šķērsojot sauszemes robežu vai ieceļojot caur ostu, lidostu, dzelzceļa staciju vai citādi.

14.2. Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. No šā panta izriet, ka likumdevēja mērķis ir panākt Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu harmoniju ar starptautisko tiesību normām. Konkretizējot Satversmes normas kopsakarā ar starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertajām normām, ir jānodrošina šo normu harmonija, novēršot to, ka Satversmē ietvertu pamattiesību apjoms tiek samazināts vai ierobežots (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-18-01 15.1. punktu*).

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 13. panta 2. punkts noteic, ka katram cilvēkam ir tiesības atstāt jebkuru, arī savu valsti un atgriezties savā valstī. Līdzīgi saskaņā ar Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 12. panta 4. punktu nevienam nedrīkst patvaļīgi atņemt tiesības iebraukt savā valstī.

Savukārt Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Cilvēktiesību konvencija) 4. protokola 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka

nevienam nedrīkst liegt tiesības ieceļot tās valsts teritorijā, kuras pilsonis viņš ir. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā šī tiesību norma nav konkretizēta.

Kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Cilvēktiesību konvencijas normas iztulkojamas atbilstoši attiecīgajām starptautisko publisko tiesību normām, jo īpaši saskaņā ar Vīnes Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām (turpmāk – Vīnes konvencija) 31., 32. un 33. pantā ietvertajiem iztulkošanas principiem (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 25. jūnija sprieduma lietā „S. M. v. Croatia”, pieteikums Nr. 60561/14, 287. punktu*). Šajā ziņā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir īpaši uzsvērusi, ka Cilvēktiesību konvencijas normas ir jāiztulko tā, lai tajā ietvertās tiesības būtu praktiskas un efektīvas, nevis teorētiskas un iluzoras (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā „Demir and Baykara v. Turkey”, pieteikums Nr. 24503/97, 65. un 66. punktu*).

Vīnes konvencijas 31. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka līgums iztulkojams godprātīgi saskaņā ar parasto nozīmi, kāda piešķirama līguma noteikumiem kopumā, un atbilstoši tā objektam un mērķim. Turklāt atbilstoši minētā panta otrajai un trešajai daļai jāņem vērā līguma pušu sagatavotie un akceptētie dokumenti, tostarp vienošanās, par līguma saturu, attiecīgā līguma piemērošanas prakse, kuru ieviesusi dalībnieku vienošanās attiecībā uz tā iztulkošanu, un jebkuras citas attiecīgā līguma dalībnieku starpā piemērojamās starptautisko tiesību normas. Savukārt saskaņā ar Vīnes konvencijas 32. pantu ir iespējams izmantot papildu iztulkošanas paņēmienus, tostarp atsaukties uz līguma sagatavošanas materiāliem un noslēgšanas apstākļiem.

Cilvēktiesību konvencijas 4. protokola 3. panta 2. punktā ietverta tiesību formulējums „nedrīkst liegt” norāda uz šo tiesību beznosacījuma raksturu. Arī no pārējā Cilvēktiesību konvencijas teksta izriet, ka gadījumos, kad tajā ietvertās tiesības ir iespējams ierobežot, šāda ierobežojuma noteikšanas kritēriji ietverti pašā Cilvēktiesību konvencijas tekstā. Tomēr Cilvēktiesību konvencijas 4. protokola 3. pantā tajā ietverta tiesību ierobežošanas kritēriji nav noteikti.

Satversmes tiesa konstatē arī to, ka Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi: starptautisko tiesību princips, kas ir atkārtoti apstiprināts Cilvēktiesību konvencijas

4. protokola 3. pantā, neļauj dalībvalstīm aizliegt saviem pilsoņiem ieceļot to teritorijā un tur uzturēties jebkādā statusā, un tas pats princips arī aizliedz dalībvalstīm savu pilsoņu uzturēšanos to teritorijā pakļaut nosacījumiem (*sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 5. maija sprieduma lietā C-434/09 „McCarthy” 29. punktu*). Līdzīgi arī tiesību doktrīnā pausts viedoklis, ka minētās tiesības ir absolūtas (*sk.: Saliba A. T., Do Valle M. F. V. Stranded at the border: an analysis of the legality of international travel restrictions adopted by states in the Covid-19 pandemic in light of the right to return to one’s country. Pieejams: wilj.las.wisc.edu*). Satversmes tiesai tas jāņem vērā, konkretizējot Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās pilsoņu tiesības brīvi atgriezties Latvijā.

14.3. Satversmes 116. pants noteic, ka personai Satversmes 98. pantā ietvertās tiesības var ierobežot. Tomēr Satversmes 116. pants konkretizējams, ievērojot tajā norādīto Satversmes normu būtību un vietu Satversmes sistēmā un nodrošinot harmoniju ar Latvijai saistošos starptautiskajos līgumos ietvertajām cilvēktiesību normām. Izskatāmajā lietā tas nozīmē to, ka Satversmes 116. pantā ietvertā norāde uz iespēju ierobežot Satversmes 98. pantā ietvertās tiesības nav attiecināma uz Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertajām pilsoņa tiesībām brīvi atgriezties Latvijā, jo tas varētu novest pie tā, ka tiek apdraudēta Latvijas pilsoņu kopuma – Latvijas valsti konstituējošā elementa – faktiskā piesaiste Latvijas teritorijai un Latvijas pamatnormā ietvertās suverēna gribas – dzīvot demokrātiskā tiesiskā valstī – īstenošana. Turklāt arī atbilstoši Cilvēktiesību konvencijas 4. protokola 3. panta 2. punktam minētās tiesības nevar tikt liegtas, proti, tās ir absolūtas.

Līdz ar to Satversmes 98. panta otrais teikums aizsargā citstarp Latvijas pilsoņa absolūtās tiesības brīvi atgriezties Latvijā un šīs tiesības nedrīkst ierobežot.

15. Lai konstatētu, vai apstrīdētā norma personai ierobežo Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās tiesības, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai:

- 1) persona ir Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertu tiesību subjekts;

2) apstrīdētā norma liedz personai iespēju brīvi atgriezties Latvijā.

16. Lietā nav strīda un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka Pieteikuma iesniedzēja ir Latvijas pilsoņe, proti, Pieteikuma iesniedzēja ir Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertu tiesību subjekts. Līdz ar to Satversmes tiesai jāpārbauda, vai apstrīdētā norma patiesi liedza Pieteikuma iesniedzējai iespēju brīvi atgriezties Latvijā.

Atbilstoši apstrīdētajai normai Pieteikuma iesniedzēja varēja ieceļot Latvijā tad, ja tā 72 stundas pirms ieceļošanas veikusi Covid-19 testu, vai tad, ja tā varējusi uzrādīt citu medicīnisku dokumentu, kas apliecina, ka tā nav infekcioza. Personai ieceļojot ar starptautiskā pasažieru pārvadātāja transportlīdzekli, Covid-19 testa rezultātam bija jābūt negatīvam.

Pieteikuma iesniedzēja savu Satversmes 98. pantā ietvertu pamattiesību brīvi atgriezties Latvijā iespējamo aizskārumu saista ar to, ka apstrīdētās normas spēkā esības laikā tā atradusies Vācijā un vēlējusies ceļot uz Latviju ar starptautiskā pasažieru aviopārvadātāja transportlīdzekli, taču apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai uzlikusi pienākumu uzrādīt starptautiskajam pārvadātājam negatīvu Covid-19 testa rezultātu. Satversmes tiesa norāda, ka apstrīdētā norma tās spēkā esības laikā – no 2021. gada 12. februāra līdz 2021. gada 15. jūnijam – bija tikai daļa no tiesiskā regulējuma attiecībā uz pilsoņa tiesībām atgriezties Latvijā Covid-19 pandēmijas laikā. Atbilstoši racionāla likumdevēja principam likumdevējs pieņem savstarpēji saskaņotas tiesību normas, kas harmoniski darbojas visas tiesību sistēmas ietvarā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 26.4. punktu*). Arī apstrīdētā norma aplūkojama sistēmiski un kopsakarā ar pārējo Covid-19 pandēmijas laikā pieņemto tiesisko regulējumu.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 360 35.⁵ punktu Latvijas pilsoņiem, kuri Latvijā ieceļoja ar tādu transportlīdzekli, kas neveic komercpārvadājumus, un kuriem veiktā Covid-19 testa rezultāts bija pozitīvs, ieceļošana Latvijas teritorijā netika ierobežota. Turklāt Noteikumu Nr. 360 35.⁴ punktā bija noteikti izņēmumi no apstrīdētajā normā paredzētā pienākuma, tostarp atbilstoši minēto noteikumu

35.⁴ 8. apakšpunktam šis pienākums neattiecas uz tādām personu kategorijām, attiecībā uz kurām Valsts robežsardze konstatēja, ka to ieceļošana Latvijā atbilst starptautiskajām tiesību normām, Latvijas valsts interesēm vai ir saistīta ar neatliekamiem apstākļiem, nepārvaramu varu vai humāniem apsvērumiem. No lietas materiāliem izriet, ka Valsts robežsardze, piemērojot apstrīdēto normu, ir vērtējusi katra ieceļotāja individuālo situāciju (*sk. Valsts robežsardzes viedokli lietas materiālu 2. sēj. 105. lp.*). Satversmes tiesa ņem vērā arī to, ka līdz apstrīdētās normas spēkā stāšanās dienai Noteikumos Nr. 360 bija paredzēti vēl stingrāki ierobežojumi starptautisko pasažieru pārvadājumu veikšanai. Proti, Noteikumu Nr. 360 35. punkts vispār liedza starptautiskos pasažieru pārvadājumus caur lidostām, ostām, ar autobusiem un dzelzceļa transportu no/uz Slimību profilakses un kontroles centra tīmekļvietnē norādītajām valstīm, kurās reģistrēta tāda Covid-19 infekcijas izplatība, kas var radīt nopietnu sabiedrības veselības apdraudējumu. Ar apstrīdēto normu šis vēl stingrākais ieceļošanas režīms tika mīkstināts (*sk. arī Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju) lietas materiālu 1. sēj. 87. lp.*). Tāpat Satversmes tiesa ņem vērā to, ka atbilstoši Konsulārās palīdzības un konsulāro pakalpojumu likuma 1. pantam, 2. panta pirmās daļas 1. punktam un 6. pantam Latvijas pilsoņiem, kas atrodas ārpus Latvijas, ārkārtas situācijās var tikt sniegta konsulārā palīdzība. Saskaņā ar minētā likuma 12. panta pirmo daļu un Ministru kabineta 2018. gada 9. oktobra noteikumu Nr. 630 „Materiālās palīdzības piešķiršanas un atmaksāšanas kārtība” 4.1. un 4.2. apakšpunktu Latvijas pilsoņiem var tikt piešķirta arī materiālā palīdzība, lai segtu citstarp ceļa izdevumus no personas atrašanās vietas uz galamērķa valsti, kā arī ar ieceļošanas formalitātēm saistītos izdevumus.

Ievērojot minēto, jāatzīst, ka apstrīdētajā normā personai paredzētais pienākums starptautiskajam pasažieru aviopārvadātājam uzrādīt negatīvu Covid-19 testa rezultātu vai citu dokumentu, kas apliecina to, ka persona nav infektioza, pirms ieceļošanas Latvijā varēja radīt personai zināmu apgrūtinājumu, jo kavēja ieceļošanu tai vēlamajā veidā. Tomēr tas nav uzskatāms par nepārvaramu šķērslī –

Latvija savam pilsonim nebija aizliegusi ieceļot un nebija slēgusi savas robežas. Tādējādi nav konstatējams, ka Pieteikuma iesniedzējai būtu aizskartas Satversmes 98. panta otrajā teikumā ietvertās tiesības brīvi atgriezties Latvijā.

Līdz ar to tiesvedība izskatāmajā lietā ir izbeidzama.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, Satversmes tiesa

nolēma:

izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2021-10-03 „Par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 35.³ punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 98. panta otrajam teikumam”.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš